

Татяна Александрова

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
при Българската академия на науките
София, България

**МАТЕРИАЛИ ЗА БЪЛГАРСКИЯ КНИЖОВЕН ЕЗИК
ОТ СЕКЦИЯТА ЗА СЪВРЕМЕНЕН БЪЛГАРСКИ
КНИЖОВЕН ЕЗИК**

В този брой на списание „Български език“ се публикуват материали от членовете на Секцията за съвременен български език при Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“, посветени на 65-годишния юбилей на проф. Владко Мурдаров – ръководител на Секцията и главен редактор на списанието.

Владко Мурдаров с колегите си от ССБЕ: Маргарита Димитрова, Татяна Александрова, Милен Томов, Катя Чаралозова, Руска Станчева, Нина Маринова, Илияна Кунева и Николай Паскалев – зад кадър, с фотоапарата

В работите се поставят редица проблеми на нормата и кодификацията на българския език в контекста на неговата история; актуални въпроси на правописа, пунктуацията и граматиката; включени са и изследвания от областта на семантиката и прагматиката.

В статията на Милен Томов се разглежда спецификата на прилагане на традиционно-историческия критерий при кодификацията на правописната норма на българския език. Детайлно се анализира ролята на фактора *традиция* в решенията на Филологическата комисия от 1893 г. и по време на правописните дискусии в средата на XX век у нас. Авторът доказва, че придържането към традицията никога не е било самоцел за българските езиковеди, които прилагат балансиран подход при кодификацията на правописните норми. Традиционно-историческият критерий се прилага в координация с критериите системноезикова обусловеност, разпространеност и придържане към изговора.

Руска Станчева продължава темата за ролята на традицията при кодификацията на правописните норми, като разглежда в полемичен порядък правилото за употребата на пълния и краткия член. Проблемът е поставен в широките рамки на модела на българския книжовен език, като се анализират причините, поради които правилото се поддържа от кодификацията. Научно аргументирано се защитава становището, че промяната трябва да се обмисли много внимателно, защото правилото за пълн и кратък член е част от комплекса правила за защита на смисъла на писмения текст.

В статията си Татяна Александрова се спира на случаите на факултативна употреба на кавичките в български публицистични текстове. Извеждат се основните употреби на оградените в кавички думи и изрази и се акцентира на ролята им за изразяване смисъла на текста, за сигнализиране на неконвенционална преносна употреба, новосъздадена лексикална единица или разширяване значението на съществуваща дума. Въз основа на анализ на множество примери се разкриват смислопораждащата и експресивната функция на кавичките.

Катя Чаралозова изследва системата на съкратените български лични имена въз основа на утвърден в лингвистиката модел за проучване на семантиката на личните имена в типологично различни езици. При тълкуването им авторката използва естествен семантичен метаезик, като детайлно описва прагматичния компонент и конотациите на съответните имена. Изведен е семантичният инвариант на отделните морфологични типове съкратени имена. Предлага се и нова, съвременна класификация на съкратените български лични мъжки и женски имена.

Маргарита Димитрова представя резултатите от изследване върху употребата на възвратното притежателно местоимение и на обикновените притежателни местоимения за 3 лице в официална публична реч. Използвани са данните от Корпуса на българската политическа и журналистическа реч. Направеното чрез статистически

методи изследване безспорно показва, че кодифицираната норма се нарушава само в 3% от случаите. Грешат се основно пълните форми на обикновените притежателни местоимения, които се употребяват вместо възвратното. Въпреки мнението на езиковедите за нестабилност при прилагане на правилото, изследването доказва, че то практически се спазва в официалната публична реч.

В своята работа Николай Паскалев разглежда семантиката на лексикализираните деминутиви. Въз основа на специално създаден корпус авторът систематизира общите им семантични характеристики, като отделя специално внимание на денотативната им съотнесеност, на размерите на предметите, които назовават, на вторичната номинация, чрез която са образувани, както и на тълкуването на значението им. Анализът води до заключението, че лексикализираните деминутиви пазят, макар и в маскиран вид, признака *умалителност* и смисловата връзка с изходните неумалителни имена.

Материалът на Илиана Кунева също е посветен на проблем от областта на семантиката и прагматиката. Авторката изследва някои експресивни думи и изрази, които имат две основни функции в текста: изразяват емоционалната реакция или отношението на говорещия и играят ролята на интензификатори, тоест означават крайна степен на проява на даден признак.

Представените статии са пряко свързани със заниманията на Секцията за съвременен българския език, която по традиция поставя в центъра на вниманието си най-актуалните въпроси от областта на книжовния език.

Броят завършва с библиографията на езиковедската ни литература за второто полугодие на 2012 г., изготвена от Нина Маринова.

✉ Татяна Александрова
t_alexandrova@mail.bg

Публикувано: 12 декември 2013